

ཆན་ལྷག་མེས་པུའི་དཔེ་ཆོགས།

41511

ལྷོ་བྱིང་ཡི་ཡིས་གཙུགས་པ།

པའེལ།

ཞེ་ཁྱིའ་ཡེ་ཡེ་མེ་བཅུ་མེ་བ།
གར་གྱི་ཉི་མེ་བཅུ་མེ་བ།

མེ་རིགས་དཔེ་སྒྲན་ཁང་།

本书根据本社1984年12月第1版北京第1次印刷汉文版本翻译出版。

དབ་འདི་ནི་འདི་གཞི་དབུ་སྒྲན་ཁང་གི་ 1984 ལོའི་ཟླ་ 12 བའི་པར་གཞི་ 1 བ་ཤེ་ཅིན་གྱི་པར་ཐངས་
1 བའི་བྱ་ཡིག་གཞིར་བརྒྱུ་ལྟོ་བརྒྱུ་རྣམས་བརྒྱུ་པ་ཡིན།

དབུ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ། ཤེས་རབ་སྒྲ་གྲོ་ས།

ཁ་བྱང་འབྲི་མཁན། རིན་ཆེན།

ཆན་རིག་ཤེས་བྱའི་དབུ་ཆོགས།

ས་ ཡོ་མ།

ཞལ་ཁྲིའི་ཡོ་ཡིས་བཅུ་མས་པ།

གར་གྱི་ཉི་མས་བརྒྱུ་པ།

མི་རིགས་དབུ་སྒྲན་ཁང་གིས་བརྒྱུ་པ།

1985 ལོའི་ཟླ་ 12 བའི་པར་གཞི་ 1 བ་ཤེས་པ།

1985 ལོའི་ཟླ་ 12 བའི་ཤེ་ཅིན་ལ་པར་ཐངས་ 1 བ་བརྒྱུ་པ།

དབ་རེར་སྒྲ་ 0.29

科学知识丛书

地 震

(藏 文)

肖承邳著

李舜阳译

民族出版社出版 新华书店发行

民族印刷厂印刷

开本: 787×1092毫米 1/32 印张: 5

1985年12月第1版

1985年12月北京第1次印刷

印数: 0001—3,000册 定价: 0.29元

书号: M 13049(3)19

མེད་གཞི།

ང་ཚོས་《ཆན་རིག་ཤེས་བྱའི་དཔེ་ཚོགས་》འདི་ཙམ་སྒྲིག་བྱས་པའི་...
དམིགས་ཡུལ་ནི། ཏང་གི་འཕུས་མིའི་ཚོགས་ཆེན་ཐེངས་བཅུ་གཉིས་པས་
བརྟན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་དངོས་པོའི་དཔལ་ཡོན་དང་བསམ་པའི་
དཔལ་ཡོན་འཆུགས་སྐྱོན་བྱེད་སྤྱི་སྒྲིག་གི་ཐང་བྱ་ལག་ལེན་དང་དོན་.....
འཁྲོལ་བྱེད་སྤྱི་སྤྱོད། རྒྱ་བྱང་གངས་ཀྱང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་མི་དམངས་
མང་ཚོགས་སྤྱི་དང་། ལྷག་པར་དུ་གཞོན་ནུ་དང་ལོ་རྒྱུད་གི་ཁྲིད་དུ་ཆན་
རིག་ཤེས་བྱ་དྲིལ་བསྐྱགས་དང་བྱུང་གདུལ་བྱེད་སྤྱི་དང་། རྒྱན་དུ་མཐོང་
བའི་རང་བྱུང་གི་གནས་ཚུལ་དང་མིའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་རིམ་འགྱུར་གྱི་...
གནས་ཚུལ་ལ་ཆན་རིག་དང་མཐུན་པའི་སྒོ་ནས་འབྲེལ་བཤད་བྱས་ཏེ། རྒྱ་
བྱང་ཁྲོག་པ་པོ་ནམས་ཀྱི་སྒོ་སྒོ་འབྱེད་བྱུང་བ་དང་། ཁྲོག་པ་པོ་ནམས་ཆན་
རིག་གི་བདེན་དོན་ཞིབ་དཔྱད་བྱེད་སྤྱི་སྤྱོད་སེམས་འཕེལ་བ་ཞིག་ཡོང་བའི་
ཆེད་དུ་ཡིན།

ང་ཚོས་རེ་འདུན་དེ་ལྟར་བཅངས་ནས་འབྲེལ་ཡོད་ཆེད་མཁས་དང་...
ཆན་རིག་བྱུང་གདུལ་གྱི་ཙམ་ཡིག་གྲུབ་འབྲས་ཐོབ་པའི་ཙམ་པ་པོ་ཁག་.....
གཅིག་གདན་འདྲེན་བྱས་ནས་དཔེ་ཚོགས་འདི་ཉིད་ཙམ་སྒྲིག་བྱས་ཤིང་།
ཙམ་སྒྲིག་བྱེད་སྐབས་ཁོང་ཚོས་སྤྱོད་སེམས་རབ་དུ་འཁྲོལ་བའི་རང་ནས་ཕྱག་
ལས་གནང་བར་མ་ཟད། བྱངས་ཀྱང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་བྱེད་ཚོས་ལ་

གཞིགས་ནས་སྐྱོག་པ་པོ་ནམས་ལ་ཅ་བའི་ཆན་རིག་ཤེས་བྱ་ཁག་གཅིག་རྒྱུ་
 སྐྱོད་གནང་ཡོད་ཅིང་། དེ་ཡང་པར་རིས་དང་འབྲེལ་ནས་གོ་བདེ་པོའི་
 ཆིག་གི་ཐོག་ནས་འབྲེལ་ཡོད་རིག་གཞུང་ཆན་ཁག་ནང་གི་གནས་ཚུལ་.....
 གསར་པ་དང་། ལྷ་བ་གསར་པ། སྤྱབ་འབྲས་གསར་པ་བཅས་མཆོན་གང་
 སྤྱབ་གནང་ཡོད།

དཔེ་ཆོགས་འདིའི་སྐྱོག་པ་པོ་གཙ་པོ་ནི་སྐབ་རྒྱུང་མཐོ་རིམ་དང་.....
 སྐབ་འབྲིང་དམའ་རིམ་གྱི་རིག་གནས་རྒྱ་ཆད་ཡོད་མཁན་བཙོ་པ་དང་།
 ཞིང་པ། འབྲིག་པ། གཞོན་ནུ་དང་ལོ་རྒྱུང་། སྐབ་རྒྱུང་མཐོ་རིམ་དང་
 སྐབ་འབྲིང་དམའ་རིམ་གྱི་སྐབ་སྤྱལ་བཅས་ཡིན་ཞིང་། སྐབ་ལྷ་རྒྱུང་འབྲིང་
 གི་སྐབ་ཁྱིད་དཔེ་དེབ་ཀྱི་དབུད་གཞི་དང་སྐབ་གསེང་སྐྱོག་དེབ་ཀྱང་བྱས་...
 ཆོག

དཔེ་ཆོགས་འདིའི་ནང་དུ་ཐོག་མར་གནམ་རིག་དང་། སའི་རིག་
 པ། སྐྱེ་དངོས་རིག་པ། སྐྱེ་ཆོགས་རིག་པ་བཅས་ཀྱི་བྱུང་ཁོངས་ཀྱི་དཔེ་
 དེབ་ལྷན་ཅུ་ཐམ་པ་རྩམ་སྐྱོག་བྱས་ཏེ། རྒྱ་དང་། སྐག་པོ། བོད། ལྷ་
 ལུང་། ཏ་སག་ ཁའོ་ཞན་བཅས་ཡིག་རིགས་དུག་གི་ཐོག་ནས་དཔེ་སྐྱུན་
 བྱེད་རྒྱ་ཡིན།

དཔེ་ཆོགས་འདིའི་རྩམ་སྐྱོག་དང་དཔེ་སྐྱུན་གྱི་ལས་ཀ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་...
 མི་རིགས་དོན་གཙོད་ལུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་དང་ཀྱང་གོ་ཆན་རིག་མཐུན་ཆོགས་...
 ཀྱི་སྐབ་སྐྱོན་འག་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ལས་ཀ་དངོས་སྐྱེ་བྱེད་སྐབས་
 ཀྱང་གོ་ཆན་རིག་མཐུན་ཆོགས་ཀྱི་བྱུང་གདལ་ལས་དོན་ཤུ་དང་། ཀྱང་
 གོ་ཆན་རིག་བྱུང་གདལ་རྩམ་རིག་གསར་རྩམ་ཞིབ་འཇུག་ཁང་། མི་རིག་
 དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཆན་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཆན་རིག་བྱུང་གདལ་རྩམ་

རིག་དཔེ་སྒྲན་ཁང་། ས་གཤིས་དཔེ་སྒྲན་ཁང་། གྲུང་གོ་མ་ཆུང་བྱིས་
 པའི་དཔེ་སྒྲན་ཁང་། དེ་ཅིན་གནམ་རིག་ཁང་། དེ་ཅིན་རང་བྱུང་དངོས་
 མང་འབྲེལ་སྒྲན་ཁང་། གྲུང་དབྱི་མན་རིག་བརྟག་དབྱུང་ཁང་། རྒྱལ་ཁབ་
 གནམ་གཤིས་ཁང་། དེ་ཅིན་ཆན་རིག་སྒྲིབ་གསེའི་སྒྲིག་བརྟན་བཟོ་གྲུ་
 སྒྲིག་སྡེ་ཆན་ནམས་ཀྱིས་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་སྒྲིག་སྡེ་ཆན་གནང་བར་བརྟེན་ང་ ཆོས་...
 མཆམས་འདིར་གོང་གསལ་གྱི་སྡེ་ཆན་དང་ལས་ཀ་འདིར་ནང་ཞུགས་པའི་...
 ཆོས་པ་པོ་དང་སྐོ་མཐུན་ནམས་ལ་སྤྱིང་ཐག་པ་ནས་སྒྲིག་སྡེ་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་.....
 ཡིན།

བྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་དངོས་ལ་གཞིགས་ཏེ་...
 དཔེ་ཆོགས་འདིར་རིགས་ཆོམ་སྒྲིག་བྱེད་པ་ཐངས་དང་པོ་ཡིན་པས་ཉམས་...
 མྱུང་མེད་པའི་དབང་གིས་སྒྲིན་ཆ་དང་ནོར་འཁུལ་ཡང་ངེས་ཡིན་གཤིས།
 སྒྲིག་པ་པོ་དང་ཆེད་མཁས་ནམ་པས་དག་བཅས་དང་སྒྲིན་བརྗོད་ཀྱི་.....
 དགོངས་འཆར་ཇི་ཡོད་ལྷག་པོར་སྒྲུལ་བའི་རེ་བ་ཞུ།

《ཆན་རིག་ཤེས་བྱའི་དཔེ་ཆོགས་》ཆོམ་སྒྲིག་ཁྱུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ནས།

1984 ལོའི་ཟླ་ 8 ཆོས་ 30 ལ།

དཀར་ཆག

གཅིག	དེབ་འགོ་ལ་བརྗོད་པའི་གཏམ།	1
གཉིས།	ས་ཡོམ་གྱི་སྤང་ཚུལ་ཡ་མཚན་ཅན།	5
1.	གནོད་འཚེ་ཆེས་ཆེ་བའི་ཆགས་རིམ་ས་ཡོམ།	5
2.	ནམ་པ་གསར་པ་གཏོད་བཞིན་པའི་མེ་རིའི་ས་ཡོམ་དང་ དྲིབ་ཕྱད་ས་ཡོམ།	12
3.	ཉིན་རྟགས་མང་བའི་ཆུ་མཚོ་ས་ཡོམ།	19
4.	གཏོར་སྤྱོད་ཆེ་ཞིང་དག་ཅད་རབ་དུ་ཆེ་བའི་ས་ཡོམ།	27
5.	སའི་གོ་ལའང་འདར་ཡོམ་བརྗོད་བྱུང་བའི་རིམ་པ་ མཐོ་བའི་ས་ཡོམ།	36
6.	འཇམ་ཁྲིང་གི་མི་ནམས་ཏ་ལས་དགོས་པའི་གཏིང་ བྱང་ས་ཡོམ་ཆུང་རིགས།	43
7.	འཇམ་ཁྲིང་གི་ས་ཡོམ་ཆེན་པོའི་འབྱུང་གནས།	47
8.	ཀྱང་གོའི་ས་གཞི་ཆེན་པོར་བརྗོད་མེད་པར་ ཆག་སྒོ་ལངས།	55
གསུམ།	ས་ཡོམ་ལྟ་ཞིབ་བྱེད་ཚུལ།	63
1.	ཀྱང་ཉེང་གི་ས་འགལ་བརྟག་ཆས་ལས་འོད་སྤྱང་ རྟག་དུ་འཕྲོ་བ།	63
2.	ནམ་པ་འདྲ་མིན་སྒྲ་ཆོགས་ཡོད་པའི་ཉེ་རབས་ཀྱི་ས་ ཡོམ་བརྟག་ཆས།	70
3.	ས་ཡོམ་ལྟ་ཞིབ་བྱེད་པའི་ལག་རྩལ་ཉིན་རེ་བཞིན་ཡར་	

ཀྱས་གོང་འཕེལ་འགྱོ་བཞིན་ཡོད་པ།	77
4. སའི་གོ་ལའི་ནང་ཁོགས་གསལ་བར་འབྲོ་བའི་སྐྱོན་མ།	83
བཞི། ས་ཡོམ་སྐྱར་གྱི་སྐྱོན་བད་གཏོང་ཚུལ།	92
1. ས་ཡོམ་སྐྱར་གྱི་སྐྱོན་བད་གཏོང་བར་དཀའ་ངལ་བྱུང་ བའི་ལོ་རྒྱུ།	92
2. ས་ཡོམ་ལ་བརྟེན་ནས་ས་ཡོམ་སྐྱར་གྱི་སྐྱོན་བད་གཏོང་ ཐབས་ལས་ཐེལ་བྱགས་ཆེན་པོ་མངོན་པ།	99
3. ས་ཡོམ་གྱི་ཆེ་མཐོང་སྔ་ལྟས།	110
4. ས་ཡོམ་གྱི་ཕྱ་མཐོང་སྔ་ལྟས།	118
5. ཁྱེན་མ་བྱུང་གོང་ལ་སྐྱོག་ཐབས་བྱེད་དགོས།	128
ལ། མཚུག་བསྐྱུ་བའི་གཏམ་སྟེ་མིའི་རིགས་ཀྱིས་ས་ཡོམ་རྒྱག་པར་ རོས་འཇིན་བྱེད་ཆད་གོང་དུ་འཕེལ་ཚུལ།	138
* * *	
དེབ་འདིའི་ནང་གི་ཆོག་གསར་བྱུར་བཞོད།	143

གཅིག དེབ་འགོ་ལ་བརྗོད་པའི་གཏམ།

དུས་རབས་འདིའི་ལོ་རབས་བདུན་ཅུ་པའི་ནང་ས་ཡོམ་ཆེན་པོའི་.....
གནོད་འཚེ་བསྐྱད་མར་བྱུང་བ་དཔེར་ན་ 1970 ལོར་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་གྱི་
ཐུང་ཉའེ་རུ་བྱུང་བའི་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ་དང་། 1973 ལོར་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་
གྱི་བྲག་མགོ་རུ་བྱུང་བའི་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ། 1974 ལོར་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་
གྱི་ཉའེ་ཐུང་ལ་བྱུང་བའི་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ། 1975 ལོར་ཡིའོ་ཉིང་ཞིང་ཆེན་
གྱི་ཉའེ་ཁྲོང་རུ་བྱུང་བའི་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ། 1976 ལོར་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་
གྱི་ལུང་ལིན་དང་། ཉི་ལེ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཐང་ཉན། སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་
ལུང་ཆུ་མགས་ལ་བྱུང་བའི་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ་བཅས་ནས་གི་མས་དང་གནོད་...
འཚེ་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་རེད། དེའི་རིང་ལ་བཀས་བཞོད་ཆུད་འཛིན་
གྱི་ཚོང་ས་དང་བྱེད་སྒོ་དང་ཁྲུང་ས་མེད་གཏམ་འཆལ་རྒྱགས་རྒྱ་མེད་པར་.....
བྱུང་བའི་ཐོག མི་ངན་ཚོས་སྐབས་དང་བསྐྱུན་ནས་དྲོག་གཏམ་བཙོས་
སྐབས་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་དམངས་ནམས་འཇིགས་སྐར་གིས་སྤྱོད་བཙོས་མི་
བདེ་བའི་གནས་སུ་བྱུང་བ་རེད། 1976 ལོའི་ཟླ་ 7 ཚེས་ 28 ཉིན་གྱི་ནམ་
ལངས་ཁའི་ཆུ་ཚོད་ 3 པའི་སྐར་མ་ 42 དང་སྐར་མ་ 54 ཐོག་ཉི་ལེ་ཞིང་.....
ཆེན་ཁོངས་ཐང་ཉན་རྒྱུད་དུ་སྒོ་བྱར་དུ་འབྱུག་སྐྱབས་པ་ལྟ་བུའི་ས་སྐྱ་...
དང་བཅས་རི་ཁྲུང་ཡོམ་ཡོམ་དུ་འགྲལ་ཞིང་ཁང་པ་དང་བྱང་ནམས་སྐད་...
ཅིག་ཉིད་དུ་ལྷག་སྟེ། ལོ་རྒྱུས་ཡུན་རིང་ལྷན་པའི་བཙོ་ལས་ཀྱི་གྲོང་ཁྲིམ་དེ་

གྲང་རྩ་ལྟུང་སྟུང་སྟུང་བ་རེད། དེ་ནི་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱི་མི་ན་མས་
དྲ་ལས་དགོས་པའི་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ་ཞིག་རེད། འོ་ན་ས་ཡོམ་དེ་ཇི་ལྟར་
བྱས་ནས་བྱུང་བ་རེད་ཅེ་ན།

ས་ཡོམ་ནི་རྒྱང་འཆུབ་དང་། ཏག་ཆར། ཐོག་ནགས་ཚལ་ལ་མེ་
ཤོར་བ། རྩ་ལོག་བྱུང་བ། རྩ་མཚོ་འཁྲུག་བ། མེ་རི་འབར་བ་སོགས་
དང་འབྲེལ་བའི་བགོགས་སྦྲུན་ཡིན་ཞིང་། མིའི་རིགས་ཀྱི་བདེ་འཇགས་ལ་
ཉེན་ཁ་བཙོན་བའི་རང་བྱུང་གི་སྤང་རྩལ་ཞིག་རེད།

རང་རྒྱལ་ནི་ས་ཡོམ་མང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པ་དང་། མ་ཟེའ་
མཚམས་ས་ཁུལ་དང་རི་ཁུལ་དུ་སྔོན་པའི་སྤྲུག་རྒྱ་མི་རིགས་ཁག་ནི་ས་ཡོམ་
བྱུང་རྩལ་མིག་མཐོང་ལག་ཟིན་མང་ཤོས་ཡིན་ལ། ས་ཡོམ་ཆེན་པོའི་འཛིན་
བསྐྱལ་ཚབས་ཆེ་ཤོས་རྒྱང་མཁན་ཡང་ཡིན་པར་མ་ཟད། འཛམ་གླིང་
ཐོག་ས་ཡོམ་གྱི་གནོད་འཚེ་ཕོག་མཁན་ཟིན་ཐོ་ཡོད་པའི་ནང་སྤྱ་ཤོས་ཀྱང་
ཡིན། སྤྱི་ལོའི་སྤྲུག་གྱི་ལོ་ 2221 ཡས་མས་སུ(གོང་མ་རྩུན་གྱི་སྤྱི་ལོ་ 35
ལ)གོང་མ་རྩུན་ནས་གོང་མ་ཡུས་ལ་མ་རྒྱུ་རྒྱ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་
ཏག་འདུལ་བྱེད་རྒྱུའི་བཀའ་ལབ་པས། སན་མེད་མི་རིགས་ལ་ཏག་འདུལ་
བྱེད་ལ་ཁད་དུ་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ་བརྒྱབ་ནས་ས་གས་ཤིང་རྩལ་མིག་གྱུན་དུ་.....
འཕྱར་བ་རེད། གྲན་གོའི་དུས་སྐབས་སུ་མི་ཅིས་གནའ་རབས་ཀྱི་བཤད་
རྒྱུན་དེ་གཞིར་བཟུང་སྟེ་ས་ཡོམ་དེ་ཐོར་བཞོད་པ་རེད། དེ་ནི་འཛམ་གླིང་
ཐོག་གི་ས་ཡོམ་སྒྲོར་གྱི་བཤད་རྒྱུན་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་

ལོ་རྩ་བཞེ་རྒྱང་ལྟག་གི་རིང་ལ་རང་རྒྱལ་གྱི་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་.....
དམངས་ཀྱིས་ས་ཡོམ་གྱི་གོད་ཆག་ཐེངས་བརྒྱ་རྒྱང་མང་པོ་བྱུངས་པ་དང་།
ཁྱད་པར་དུ་རྩལ་བྱང་ས་ཁུལ་དང་། རྩ་རྩལ་ས་ཁུལ། ཐའེ་ལན་ཞིང་

ཆེན་པཅས་སུ་ཡོད་པའི་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་དམངས་རྣམས་ལ་ས་ཡོམ་གྱི་...
 གནོད་སྐྱོན་མང་ཤོས་ཕྱག་པས། མངོས་སུག་ཡོད་འོང་གི་ཡ་ཡུལ་དང་ཐོན་
 ཁུངས་འབེལ་བའི་ས་ཁྲིང་རྩ་གཏོར་བཏང་ཞིང་མི་ཕྱུགས་གི་ཆས་ཏུ་ཅང་...
 ཆབས་ཆེན་བྱང་བ་རེད། དེར་བརྟེན་ཁོ་ཆོས་ས་ཡོམ་སུག་པར་དོ་ཁུར་ཏུ་
 ཅང་ཆེན་པོ་བྱེད་གྱི་ཡོད་ལ། མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་ས་ཡོམ་འགོག་
 སེལ་བྱས་པའི་ཉམས་སྦྱང་གསལ་འཛིག་བྱེད་རྒྱར་ཡང་དོ་སྤང་བྱེད་གྱི་ཡོད་...
 པ་རེད། འདིར་བཤད་དགོས་པ་ཞིག་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་ས་ཡོམ་སྐྱེ་ལྷས་སྐྱར་
 གྱི་ཉམས་སྦྱང་རྩ་ཆེན་དང་ལྷ་ཚུལ་གནད་ལ་འཕྲིགས་པ་དེ་ཆོ་མང་ཆེ་བ་...
 ལུང་ཁྱེད་དང་ས་ཡོམ་མང་བའི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ནས་བྱང་...
 བ་ག་སྟག་རེད། རང་རྒྱལ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཁག་གིས་ས་ཡོམ་སྐྱོན་
 འགོག་བྱས་པའི་ཉམས་སྦྱང་ཕྱན་སྲུལ་ཆོགས་པའི་ཐོག་ནས་རང་བྱུང་གི་...
 རྒྱང་ཚུལ་ས་ཡོམ་འདི་ནི་སྐྱེ་ལྷས་ཡོད་པ་དང་། སྐྱོན་དཔག་དང་སྐྱོན་
 འགོག་བྱེད་སྐབ་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པའི་ར་སྤྲོད་གསལ་པོ་བྱུང་ཡོད།

གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་སྤྱོད་པའི་ས་ཁུལ་མང་ཆེ་བ་ནི་ས་ཡོམ་དྲག་པོ་
 ཡང་ཡང་བྱུང་ས་ཡིན་པས། མི་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་འཛུགས་
 སྐྱོན་དང་བཅོམ་ཞིང་ལས་རིགས་གོང་དུ་འཕེལ་བར་གནོད་པ་ཆེ་བའི་ཁར།
 མི་རིགས་ཁག་གི་མི་དམངས་ཀྱི་ལུས་སྟོག་དང་རྒྱ་ནིར་ལའང་འཛིགས་སྤང་
 སྐུལ་བཞིན་ཡོད་པར་བརྟེན་ས་ཡོམ་གྱི་གནོད་སྐྱོན་སྐྱོན་འགོག་དང་རྒྱང་དུ་...
 གཏོར་རྒྱ་ནི་དགོས་གལ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ཞིག་རེད། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ས་ཡོམ་བརྟག་
 དཔྱད་ཞེ་ཁག་གིས་ཏུར་བཅོན་ཆེན་པོས་ས་ཡོམ་གྱི་སྐྱོན་བརྟག་ཏོར་བའི་...
 དཀའ་གནད་སེལ་དགོས་པ་དང་། བཅོམ་སྐྱོན་ཞེ་ཁག་གིས་ས་ཡོམ་འགོག་
 པའི་གཏན་འབེབས་ཇི་བཞིན་ལག་ལེན་ནན་ཏན་བྱེད་དགོས་པ་ལུང་། མི་

རིགས་ཁག་གི་མི་དམངས་ནམས་ཀྱིས་ས་ཡོམ་སྐར་གྱི་ཆན་རིག་གི་ཤེས་བྱ་...
སྒྲིབ་སྒྲིབ་དང་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་བྱས་ཏེ། ས་ཡོམ་ཐང་གི་བཀའ་བཞུགས་
འཛིན་གྱི་ཚོངས་དང་བཤད་རྒྱན་དང་དཀྱིག་གཏམ་གྱི་རྒྱན་མཐིལ་བརྟོལ་...
ནས་ས་ཡོམ་རྒྱག་པའི་ཉེན་ཁ་ཕྱུང་བའི་སྐབས་སུ། ས་ཆ་དེ་གའི་སྲིད་གཞུང་
ལ་གཞོགས་འདེགས་ཀྱིས་ཡུལ་བབ་དང་བསྐྱུན་ནས་ས་ཡོམ་སྒྲན་ཚོན་འགོག་
སེལ་གྱི་ལས་ཀ་ལེགས་པར་བསྐྱབས་ཏེ། ས་སའི་ཡ་ཡུལ་གྱི་སྤྱི་ཚགས་རིང་
ལུགས་ཀྱི་དེང་རབས་ཅན་གྱི་འཛུགས་སྐྱུན་བྱ་གཞག་བདེ་ཐག་ངང་གོང་དུ་
སྒྲིལ་སྐྱབ་པ་བྱེད་དགོས།

གཉིས། ས་ཡོམ་གྱི་སྤང་ཚུལ་ཡ་མཚན་ཅན།

1. གནོད་འཆེ་ཆེས་ཆེ་བའི་ཆགས་ཅིམ་ས་ཡོམ།

གནོད་རབས་དང་དེང་རབས་དང་། ཕྱི་རྒྱལ་དང་ཀྲང་ཞོ་གང་
དུང་ས་ཡོམ་གྱི་གནོད་འཆེ་བྱང་ཚུལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དེབ་ཐེར་ཐོག་མང་པོ་...
ཞིག་བཞུད་ཡོད། ས་ཡོམ་དེ་རི་འདྲ་བུས་ནས་བྱང་བ་དེ་ནི་གནོད་རབས་
ཀྱི་མི་ཚས་ཏེ་ཅང་རྟོགས་དཀའ་བའི་གནད་ཅིག་ཡིན་པས། ཁོ་ཚས་དེའི་
སྤང་ཚུལ་འགའ་རེ་གཞིར་བཟུང་སྟེ་ལྟ་སྟུང་དང་ཚོང་ས་དང་གྲོག་...
གཏམ་མང་པོ་ཞིག་བཅོས་ཡོད། ཡིན་ནའང་དེའི་ནང་ནས་ཚན་རིག་དང་
མཐུན་པའི་ལྟ་ཚུལ་ཅ་ཆེན་པོ་འདྲ་ཡོད་པ་རེད།

རང་རྒྱལ་གྱི་གནོད་རབས་ཀྱི་མི་ཚའི་སེམས་ལ་ས་གཞི་ནི་ཀ་བ་ཆེན་
པོ་བརྒྱད་ཀྱིས་འདེགས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་གི་བར་ལ་གདུང་མ་སྐྱུ་
སྤང་བྱུག་བརྒྱ་ཡིས་ཕན་ཚུན་སྤྲེལ་ཡོད་ཅིང་། གལ་སྲིད་ཀ་བ་འཕམ་གདུང་མ་
སྤྲོ་བར་དུ་ཆག་ན་དེས་ས་གཞི་ཆེན་པོར་བསྐྱལ་ནས་ས་ཡོམ་རྒྱག་གི་ཡོད་...
སྐྱུ་གྱི་ཡོད་པ་རེད། 1679 ལོར་རྟ་པེ་ཞིང་ཆེན་གྱི་སན་རྟ་དང་པེ་ཅིན་
གྲོང་ཁྱིར་གྱི་ཡིང་ཀུའུ་ལ་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ་བརྒྱབ་ཆེས། རྩེ་ཁྲང་ཉེང་ཟེར་
བའི་མི་ཞིག་གིས་ས་ཡོམ་བརྒྱད་བྱར་བཟུང་སྟེ་བཅུ་མས་པའི་སྐྱ་ན་ཆིག་དེའི་

ནང་དུ་“དེ་ནི་ཀ་པ་ཆག་ཅིང་གཏུང་མ་ལྟར་བར་དེས་”ཞེས་གྲིས་པའི་ས་……
ཡོམ་འཕྲང་གྱེན་གྱི་ལྟ་ཚུལ་དེ་ཆན་རིག་དང་མཐུན་པ་ཞིག་མིན་ཅང་། དེ་
ནི་དང་རབས་གྱི་ཆག་རིམ་གཞུང་ལུགས་གྱི་ཐུ་གྲ་ལྟ་བུ་ཞིག་རེད། 1757
ལྟར་ཡོ་གློའི་ཆན་རིག་པ་ལྟའི་མང་རྩའི་སྤྱོད་ལས་“ས་ཡོམ་ནི་ས་ལྟན་
ནང་ཆག་གས་ཕྱང་བ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་”ཅེས་གློམ་གང་མཐུན་ཆོས་གྱིས་……
རོས་འཛིན་བྱས་ཡོད་པའི་ལྟ་བུ་དེ་ནི་དེ་ཙམ་གསལ་པོ་མེད་ནའང་དེ་ནི་……
ཆགས་རིམ་ས་ཡོམ་སྒྲིང་གྱི་རགས་བཤད་ཅིག་རེད།

ཏུས་རབས་བརྒྱ་བརྒྱུ་པར་(མིང་ཀླུ་རབས་ཀྱི་ཏུས་མཆུག་དང་.....
 མིང་ཀླུ་རབས་ཀྱི་ཏུས་འགོ་)རང་ཀླུ་ཀྱི་སྐྱེ་པོ་ཞིག་གིས་ས་གཞིའི་“ནང་”
 ཏུ་མེ་ཕུང་ཏུས་གཏན་ཏུ་འབར་བཞེན་ཡོད་ཅིང་། མ་ཆངས་རིམ་བཞེན་
 མང་ཏུ་བསགས་ནས་ཤོང་དཀའ་བར་གྱུར་ཆེ། དག་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་
 ཕྱིར་ཐོན་ངེས་ཡིན་”པ་དང་། མཐར་“ས་ཤུན་བརྟོན་ནས་ཐོན་ཡོང་བའི་
 རྒྱུན་གྱིས་ས་ཡོམ་བརྒྱབ་པ་རེད”ཅེས་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་དེ་ནི་འཇམ་གླིང་
 གོག་གི་མེ་ཤིང་ས་ཡོམ་སྐྱར་གྱི་བཤད་ཚུལ་ལྟ་ཤིང་། ཡང་སྐྱེ་པོ་གཞན་
 ཞིག་གིས་“ས་གཞིར་རྒྱུང་ཏུ་ལ་གོག་སྐྱོན་ཡོད་པས། གོག་ཏུ་ལ་བྱུང་ས་གཞི་
 རྒྱུན་ཆེ་བར་གྱུར་ཆེ་ས་ཞོག་སྐྱར་པར་བརྒྱབས་པ་རེད”ཅེས་ངོས་འཛིན་.....
 བྱས་པ་དེ་ནི་འཇམ་གླིང་གི་དེབ་ལྟར་ས་ཡོམ་སྐྱར་གྱི་བཤད་ཚུལ་ལྟ་ཤིང་།
 རེད། 1878 ལོར་སྤེལ་བས་ཆེ་ཉེ་གྲིང་མཁས་པ་རྟ་དབྱིར་ཉི་མིས་གཞི་ནས་
 ས་ཡོམ་ལ་ཆགས་རིམ་ས་ཡོམ་དང་། མེ་ཤིང་ས་ཡོམ། དེབ་ལྟར་ས་ཡོམ་
 བཅས་རིགས་ཆེན་པོ་གསུམ་ཏུ་བྱེ་བ་རེད།

1891 ལོའི་ཟླ་ 10 ཚེས་ 28 ཉིན་རི་ཁྱིམ་གྱི་ཐེ་བྱང་དང་ཁེ་གྲང་ས་
ཆར་ས་ཡོམ་ཆེན་པོ་བརྒྱུད་རྗེས། རི་ཁྱིམ་པ་ཞེས་ཏུ་ཁྱེད་ཀྱིས་བརྟག་དཔྱད་

བྱས་ནས་ཐོང་ས་འདྲིའི་ས་ཡོམ་ནི་ས་འོག་གི་བྱག་དྲིའི་ཆགས་རིམ་གས་ཆག་
 བྱང་བའི་འབྲས་བྱ་རེད་ཅེས་བཤད་པའི་བཤད་ཚུལ་དེར་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་
 མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མཐོང་ཆེན་བྱས་པ་དང་འབྲེལ། དེ་ནི་ཆགས་རིམ་ས་
 ཡོམ་དཔེར་འོས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་མགྲིན་གཅིག་ཏུ་ཁས་ཐུངས་པ་རེད།
 ཐོང་ས་དེའི་ས་ཡོམ་རྒྱག་དུས་ས་རོས་སུ་གས་ཁ་སྤྱི་ལེ་ 100 ཙམ་ཞིག་བྱང་
 བའི་རྒྱལ་གྱི་ས་རོས་མར་བདེ་བས་པ་དང་ཤར་གྱི་ས་རོས་ཡར་འཕར་ནས་
 མཐོ་ཆད་ལ་སྤྱི་དྲུག་ལྷག་ཙམ་ཡོད་པའི་སྒྲིག་ཤར་ཆེན་པོ་ཞིག་ཆགས་ཏེ།
 ཐུང་ལམ་དང་། ལྷགས་རི། རྒྱགས་ཆལ། མཚོ་མགྲིལ་བཅས་བརྒྱད་པར་
 བརྟེན། མིང་ཀླུ་ལྷུ་ནས་ཆི་རྒྱ་པར་གྱི་ཁྲོང་སྡེ་མང་པོ་ཞིག་ལས་བྱུང་
 བའི་“ཐུང་ལམ”སྤྱི་ལེ་ 30 ཡོད་པ་དེ་གཏོར་བཞིག་ཆབས་ཆེན་ཁེལ་ཞིང་མི་
 ཐུང་ས་ 7,300 ལྷག་གི་སྒྲིག་ཤོར་བ་རེད།

1906 ལོའི་ཟླ་ 4 ཚེས་ 18 ཉིན་གྱི་ཞོགས་པར་མེ་ཁོའི་ཅཱི་ཅིན་...
 ཅན་གྱིང་བྱི་མི་ནམས་གཉིད་ལས་སད་ལ་ཁད་ཁར་སྒོ་བྱར་དུ་ཚས་ཁང་
 གི་ཅང་སྒྲུ་བ་ལྟར་བྱགས་དག་དུ་བྱགས་པ་དང་། འབྲུག་སྐད་བྱག་པ་
 བར་བཞིན་གྱི་ས་སྒྲ་དང་ཁང་པ་བརྟེན་མིང་འབྲུལ་བའི་ལུང་སྒྲ། མའི་
 ར་དྲ་འཁྱེད་པའི་སྒྲ་དང་བྱིའི་སྒྲུག་སྒྲ་སྐགས་མཉམ་དུ་འབྲེས་ནས་འཇིང་
 ལྟར་སྒྲེ་དགོས་པ་ཞིག་ལྱང་ཞིང་། ས་གཞི་ཆེན་པོར་དུས་ཚད་སྐར་ཆ་ 60
 ལྟག་ཙམ་རིང་གཡོ་འབྲུལ་ཏེ་ཅང་དག་པོ་ལྱང་ཞིང་གྱིང་བྱིང་ཡོངས་ཀྱི་ནམ་
 པ་ཅད་དེ་ལྱུར་པ་སྟེ། ས་རོས་ནི་དུས་སྐལ་གྱི་ཁབ་ལྟར་གས་མིང་། ཅཱི་
 ཅིན་ཅན་བརྒྱད་ནས་ལྗོ་དང་བྱང་གཉིས་སུ་བྱང་བའི་གས་ཆག་གི་རིང་ཅད་
 ལ་སྒྱི་ལེ་ 435 ཡོད་པ་དང་། གས་ཆག་བྱང་བའི་ཤར་རོས་ཀྱི་ས་གཞི་ལྗོ་
 སྒྲུགས་སུ་རྒྱར་ཞིང་། རྒྱལ་རོས་ཀྱི་ས་གཞི་བྱང་སྒྲུགས་སུ་རྒྱར་བ་དེའི་བར་